

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesiastica Hymnodia Libri Tres

Secchi, Anacleto

Antverpiæ, 1634

Cap. I. Cordis attentio est necessaria in vsu Hymnodiaë.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45942](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45942)

D E
ECCLESIASTICA
HYMNODIA
LIBER SECVNDVS

De conditionibus ritè ac rectè
psallendi.

C A P V T I.

*Cordis attentio est necessaria in vsu
Hymnodia.*

COGNITA præstantia Hymnodia
Ecclesiasticæ ex dignitate & effe-
ctibus Libro primo declaratis, re-
cedendum nunc est ad cogniti-
onem earum conditionũ quæ hoc
altissimo muneri possunt fieri ad
formam siue ad perfectionem deseruire. Ut enim
aliquod opus non solùm Deo sit placitum, sed
etiam, iuxta Philosophiæ regulas, bonum dis-
queat, non sola attenditur operis substantia, sed
modus etiam expendi debet, quemadmodum
docuit Philosophus dicens, quòd ea quæ à virtu-
tibus fiunt, nisi iustè & temperatè agantur, non
censenda iusta aut temperata; indeque occasio-
nem

*Operis bo-
nitas at-
tenditur
ex condi-
tionibus.*

*Aristot. l. 2.
Ethic. c. 4.*

nem sumit tradendi, quas circumstantias seu conditiones requirat opus, ut dici possit bonum. Verum, omiſſis doctrinis Philosophorum, qui ſolan bonitatem reſpiciunt moralem, ad ſacras Philoſophias noſtrarum diuinarum Scripturarum conuertamur, quæ ſolæ poſſunt reddere animum planè beatum circa cognitionem veritatum. Iſtæ docent, nullum opus, quantumuis ſublime ratione materiæ ſeu ſubiecti, niſi debitis expleatur conditionibus, placiturum eſſe, imò ingratum futurum ac odioſum altiſſimo Deo, qui magis reſpicit modum operis quàm opus ipſam. Quid iuſtitia operibus dici aut excogitari poteſt inter mortales illuſtrius aut utilius? cùm Iuſtitia, ex omnium Sapientum ſententia, ſit ciuitatum & omnis tum publici tum priuati boni fulcrum, Imperiorum & regiminum ſol, qui niſi illuceſcat, omnia tenebras fieri, nimbos ac tempeſtates eſt neceſſe. Nihilominùs ſi Iuſtitia non exerceatur modo iuſto, non Iuſtitia reputabitur coram Deo, ſed iniuſtitia. Hinc illud graue monitum ad Moyſem à Deo Monarcha datum circa modum regendi populi: *juſtè quod inſtum eſt perſequeris*. vbi aduertunt ſacri Doctores, non ſolan Iuſtitiam, ſed modum præcipuè eſſe commendatum, nimirum iuſtè. Ad quam doctrinam reſpiciens diuus Dionyſius Areopagita pronuntiauit: *Nefas itaque eſt, ut diuina reſtantur Eloquia, ea etiam qua iuſta ſunt, non ſecundùm dignitatem meritaque exequi*. Huic concinens Philo Hebræus, eiufdem diui Dionyſij ſynchronos, ſtatuit eandem concluſionem dicens: *Quod à Deo fieri debet, ſepè fit non ut debet, & quod eſt officium, interdum fit non officioſè, uti cum depositum redditur*

*Iuſtitia eſt
fulcrum &*

ſol Imperiorum.

Plato l. 2.

de Legib.

Iuſtus Lipſ.

Polit. c. 10.

Deut. 16.

D. Dionyſ.

Epist. 8. ad

Demophil.

Modus operis maxime

attenditur

à Deo.

redditur

redditur, non bono animo, sed aut in detrimentum accipientis aut insidiosè, ut comparata semel fide casio capteretur abnegandi maius depositum, tunc officium non officiosè fit. Ad eandem doctrinam delibus persuadendam censet diuus Cyprianus vel quicumque fuerit Auctor libri de Singularitate Clericorum, diuum Paulum locutum esse

1. Cor. 14. tum ad Corinthios illis verbis, *Omnia vestra honestè fiant*; tum ad Thessalonicenses per alia verba

1. Thes. 4. similia, *Præcipimus vobis, ut honestè ambuletis*, vim faciens in illis vocibus aduerbialibus bonorum quæ modum faciendi præscribunt, concludens *Non benè succedit quidquid agitur passim, nec factum est quod geritur sanctum, nisi sanctè quod factum est peragatur*, sicut Salomon asserit dicens *Qui custodierint iustè iusta, iustificabuntur*. Hoc prodiit illa tam vera quam vulgata doctrina

quam retulit Gerson, *Deum esse remuneratorem aduerbiorum, non nominum*, nimirum Deum non tam actionis substantiam attendere quam modum, qui positus est in circumstantiis, & verbis declaratur aduerbialibus.

Hoc fundamento cognoscimus Hymnodia vsum, quamuis ex se bonum & sublime sit, esse nihilominus suis conditionibus ornandum, ut Deo sit placitus, & effectus suos condigne valeat. Numquam poterunt recitari & offerri pro dignitate Hymni & preces, nisi ad hinc illas conditiones animi, loci, temporis, integritatis, ordinis, quæ modum perfectum constituent. Quare etiam Hymnographus quoties ad Psalmmodiam hortatur, toties modum tradit recitandi psallendi. Id præcipuè videmus Psalmo 46. ubi de hac re differens ait: *Psallite Deo nostro, psallite sapienter*.

Psal. 46.

Deus est remunerator aduerbiorum, non nominum.

Gerson Dialog. Franc. & Angli, t. 2.

sapienter. vbi attendenda est illa dictio *sapienter*, quæ modum præscribit, vt Deo placita sit oblata Hymnodia. Huic hortationi similis est alia in Psalmo 32. vbi proponens David Psalmorum cantum magnificis illis verbis, *Confitemini Domino in cithara, in psalterio decem chordarum psallite illi; cantate ei canticum nouum*, statim vocis adhibendæ conditionem præscribit dicens: *Benè psallite ei in vociferatione*. Quapropter studendum est nobis rectæ compositioni, vt tales accedamus ad psallendum quales decet esse bonos psallentes. Quia autem conditiones istas contingit esse duplicis generis, aliæ namque ad formam pertinent, quæ dicuntur *Essentiales*; aliæ ad ornamentum & complementum perfectionis, quæ appellari possunt *Accidentales*, nos de vtrisque agemus, vt omnes conditiones, quæ perfectam Hymnodicæ rationem reddere possunt, declaremus.

Ab essentialibus initium sumpturi, priorem locum attentioni assignamus. Nisi cor adsit & mens, nullæ hominis actiones placere Deo possunt; qui non res nec verba nostra attendit, sed cordis affectum expendit. Cetera externa, siue opes siue substantiæ, siue corpus siue membra, absque corde nihili semper facta sunt à Deo, quia non sunt verè nostra, sed aliorum, præsertim Dei illa concedentis. Hinc illa præclara hortatio diui Hieronymi ad Iulianum nobilissimum Romanum, qui de suis copiosissimis substantiis liberalis erga Deum existebat. *Nolo, inquit diuus Hieronymus, ea tantum offeras Domino qua potest fur rapere, hostis inuadere, præscriptio tollere, qua etiam accedere possunt & recedere, & instar vndarum*

Cor præcipue exigitur à Deo in humanis actionibus. Res externa potius sunt aliorum quam nostra.

rum

rum ac fluctuum à succedentibus sibi dominis occupantur; atque, ut uno cuncta sermone comprehendam, quæ, velis nolis, in morte dimissurus es: offer, quod nullus possit hostis auferre, nullus eripere tyrannus, quod tecum pergat ad inferos, in regna celorum, ad paradisi delicias. Hoc monitum præcipuè obseruandum est in Hymnis & precibus quæ offeruntur Domino. Cùm enim tot cum Deo altissimo colloquia, quot Hymni & orationes, nisi ad sit cor, nec Hymni, nec laudes, nec preces, sed irrisiones declarabuntur; quemadmodum non semel declaratum fuit ab ipso Deo, sine magno animi sui sensu. Grauitè conuenit Deus per Isaiam Prophetam de iis qui ore & labiis eum celebrare student, cùm tamen corde non attendant ad verba prolata: *Appropinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me, cor autem eius longè est à me.* Eadem querela deinde videtur est Dominus noster Seruator ad pungendos Pharisæos, qui videbantur exterius esse magni laudatores Dei, cùm tamen potius essent Deo matrem inuisi, quos ideo appellauit hypocritas.

Cor & mens verè dici possunt nostra res.

Isaiæ 29.

Matth. 23.

Pierius lib. 54.

Persica symbolum operantis hominis ex corde.

Hypocrite, benè prophetauit de vobis Isaias dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eius longè est à me. Id cognoscentes prisca Aegyptii licet superstiosè, diuinum tamen cultum profitebantur, Isidi suæ, quam inter Numina colabant pro Sapientia, dicauerunt arborem Persicam; cuius fructus cordis refert figuram, folia autem oblonga linguæ figuram præbent. Quæ hieroglyphico forsitan voluerunt docere, quæ sicut Persica non ex solis foliis æstimatur à vero Sapiente, sed ex fructu; sic homines à diuina Sapientia æstimabuntur, quando Persicis arboribus similes

similes erunt, habentes & folia quæ linguæ figuram referunt, & fructus qui cordis imaginem reddunt. Deus noster, aiebat antiquissimus Ter-
 tullianus, non vocis sed cordis auditor est. *Deus non vocis, sed cordis est auditor.*
 Cuius viri grauem sententiam ad verbum deinde D. Cypr. de Orat. Domin.
 transcripsit in suo quem edidit Tractatu de Oratione Dominica sanctus Cyprianus. Hymnographus vt non solùm doctrina tradita in Hymnis conscripta, sed exemplo declararet hanc veritatem, quando Hymnos suo Deo spondebat, simul spondebat cordis affectum socium. Ne quis putaret, quòd sola oris confessione perfunctoria esset contentus, *Confitebor tibi Domine, ait, in toto corde meo, in consilio iustorum & congregatione.* Psal. 110.
 eandem iterùm ac iterùm afferens sponsonem in ipso Hymni ingressu: *Confitebor tibi Domine in toto corde meo, quoniam audisti verba oris mei.* Psal. 137.
 sicuti antea aliàs dixerat: *Confitebor tibi Domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua.* Psal. 9.
 Sicuti inter omnes mortales præcipuus meruit esse diuinarum laudum cantor, plures componens Hymnos solus quàm composuerint vnamquam ceteri omnes serui Dei, siue Patriarchæ siue Prophetæ, siue iusti simul iuncti (quos Hymnos, nisi temporum iniuria contigisset deperire, haberemus ad tria millia, sicuti erant, teste diuo Athanasio, ante Babylonicam captiuitatem;) ita illos cecinit tanta cordis attentione, vt inter multa elogia quæ ipsi sunt ab Auctore Ecclesiastici adscripta, illud sit singulare, quòd toto corde & animo illos obtulerit Deo suo. Verba elogij sunt ista: *In omni opere dedit confessionem Sancto & Excelso in verbo gloria. De omni corde suo laudauit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum.* Perfectio
Q

D. Athan.
 in Synopsi.
 Attentio
 Davidis
 in Psalmis
 quanta.

Eccli. 47.

fectio itaque laudis oblatæ Deo consistit in reuertentia cordis & animi ; hac deficiente reuertentia non sunt sola verba , quæ dici possunt mortua , quæ animus abest , qui solus vitam confert verbis , est anima verborum. Nec Deus noster est finis hominibus , qui solis verbis auditis intentus perscatur , licet laudator proferens verba , aliud corde & animo sentiat , vel saltem ea non dicat ex animo. Deus noster sicut inspicit corda , ita magis attendit cordium qualitatem quàm verba.

Animus confert vitam verbis.

1. Cor. 14.

Æmulari præstat Paulum Apostolum , Hymnodiam frequentabat tam ore quàm corde ipso testante : *Orabo spiritu , orabo & mente ; psallam spiritu , psallam & mente.* & quod alios dicebat , in seipso exequabatur. Nouerat vim Psalmodiæ & orationis non in sola verborum pronuntiatione , sed in cordis attentione sitam esse , ut paulò antè pronuntiauerat , quòd si orasset sine mentis attentione integros dies , omni fructu caruisset : *Nam si orem lingua , spiritus meus orans autem mea sine fructu est.* In quo textu reuertendum est in illis verbis , *Spiritus meus orans* non esse sensum de spiritu intellectuali , sed visibili , qui ore profertur , quemadmodum expiatur Theophylactus & Primasius. quasi dixerit apostolus : Quando oro lingua & halitu solo , mens mea sine fructu est ; quia non attendens ea quæ profero , omnem vim & fructum orationis amitto. Amittitur omnis Psalmodiæ vis tum respectu Dei tum respectu dæmonū. Deus nihil nostrum accipit aut respicit , non res , non verba , quando cor non adest : neque dæmones timent nostras orationes quæ sola voce proferuntur , non corde. Hinc dicitur Chrysostomus describens vim orationum nostrarum ,

Preces sine attentione nec à Deo respiciuntur , nec à dæmone timentur.
D. Chrys. in Homil. 30. in Genes.

rum, eamque comparans validissimis armis tam ad offensionem quam ad defensionem opportunis, pronuntiat hanc vim ex cordis attentione pendere: *Magna sunt arma preces, modo sobrii & undequaque mente nostra collecti Dominum adaeamus, totique nitamur ita loqui, ut non solum verba, sed & mens verborum comes ad Deum accedat.*

Tunc perfectæ sunt orationes & laudes nostræ, quando lingua profert quod suggerit cor, & cor attendit ad ea quæ profert lingua. Si quis sponte distraheretur, sicuti non verè oraret ad Deum, quia oratio nequit consistere sine cordis attentio-

Oratio nequit esse vera oratio sine attentione.

ne, ita neque obligationi faceret satis; tenereturque ad iterationem Officij cum debita attentione, ut obseruetur graue præceptum quod habent Ecclesiæ ministri circa diuini Officij recitationem, promulgatum ab Innocentio Papa in Concilio Lateranensi per hæc verba: *Districtè præcipientes in virtute obedientiæ, ut diuinum Officium, noturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiosè celebrent pariter & deuotè.* Quod Decretum obligare sub præcepto, nemo est qui neget, omnes quotquot sunt sacro Ordine insigniti, qui etiam gaudent beneficio Ecclesiastico quo sustentantur, quia beneficia instituta & data sunt propter officium. Insuper ex vi consuetudinis dilatata est obligatio ad Religiosos choro ex ipsorum instituto deputatos.

C. Dolentes. de Cebr. Mis.

Beneficium datur propter officium.

In hoc Decreto, quod præcipuè respicit publicam chori Hymnodiam, vti ex contextu cognosci libet, non sola præcipitur prolationis integritas, nec sola item exterior attentio, vti quibusdam placuit asserere, quasi veniam concedentes orantibus, impunè & absque reatu culpæ Deum

Q 2

irri-

irridendi: dum enim afferunt solam exteriorum deuotionem præcipi ad rectam Canonicarum precum persolutionem, utique concedunt precorantes liberè vagari. Quod repugnat recto in Ecclesiæ, quæ sicut Deum exorare intendit omni quo potest perfectiori modo, ita cauere Decreto voluit omnibus abusibus. Nec hoc Decretum dici potest merè humanum, sed potius declaratorium Iuris naturalis & diuini: nam & Scriptura & Scriptura ostendunt orandum & cantandum Deo non ore, sed corde; quemadmodum postea declaratum fuit expressiùs à diuino Hymno relato in corpore Iuris Canonici. Præcipitur itaque etiam interior attentio, quæ nimirum est de substantia orationis, scilicet vel actualis virtualis. Nam etiam si actus interior directè per se nequeat Ecclesiastica lege præcipi, cum Ecclesia non iudicet de internis, potest tamen præcipi, quatenus iste actus internus cum actu exteriori omnino coniungitur, quemadmodum euenit in precibus & orationibus, quæ nequeunt esse sine precibus, nec orationes sine cordis attentione, sed essent irrationes; ut haud semel comprobabimus infra tum hoc tum sequente Libro.

Quæ autem & quanta debeat esse attentio, ut præcepto satisfiat, quid item sibi velint illæ conditiones à Decreto requisitæ, studiositas scilicet & deuotio, paulatim declarabitur in sequentibus Capitibus. Non idcirco hoc loco agemus de mentis euagationibus, quæ attentionem excludunt, quia proprius earum locus ad tertium Librum reicietur, ubi de omnibus defectibus fuerit sermo. Statuisse in præsentis sufficiat, attentionem esse præcipuam Hymnodia partem, tum

D. Hieron.
in cap. 5. ad
Ephes. cap.
Cantantes
Dist. 92.
Attentio
interior est
de præcepto.

vt præceptum adimpleatur quod Ecclesia habet; tum etiam vt nostra oratio à Deo acceptetur; tum vt meritum, impetratio & satisfactio, quæ rectum Hymnodiaæ vsum comitari solent, nisi impedimentum adsit, suum obtineant effectum. (hæc omnia corruere & deperire asserit communior Doctorum sensus, quando voluntariè & culpabiliter distrahitur animus ad aliena; quemadmodum traditur à D. Thoma Aquinate 2.2.q.83. D. Thom. art. 13. vbi de hac attentione vocalibus orationibus necessaria disertè agit;) tum denique ne frustra laboremus in re tam utili & sancta; & ne culpam contrahamus ex opere, quod ad culpas diluendas & delendas plurimum valet, & de nobis aliquando dicatur, *Et oratio eius fiat in peccatum*; & inde venenum hauriamus, vnde antidotum erat sumendum. Quod sæpè euenire solet socordibus, qui tanti muneris non aduertunt obligationem; quemadmodum lugebat aliquando diuus Bernardus sibi accidisse dicens: *Aliud canto, aliud cogito; Psalmodia verba profero, & Psalmodia sensum non attendo, sed mente vagus, habitu dissolutus, oculis attonitus, huc & illuc prospiciens, quacumque ibi geruntur perlustro & perspicio: va mihi, quia ibi pecco, vbi peccata emendare debeo.* Lugebat hic sanctus vir in se ipso, in aliis lugenda, vt non vereamur confiteri, erubescere in nobisipsis, quæ Sanctus insignis de se confitetur, vt in posterum ab illis caueamus.

D. Thom.
2.2. q. 83.
art. 13.

Psal. 108.

D. Bernar.
lib. de Con-
fider. c. 33.